

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ВСТУП ДО ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВА»

Ступінь освіти	<u>бакалавр</u>
Освітня програма	<u>Українська мова та література</u>
Тривалість викладання	<u>1, 2 чверть</u>
Заняття:	<u>Осінній семестр</u>
лекції:	<u>2 години на тиждень</u>
практичні заняття:	<u>1 година</u>
Мова викладання	<u>українська</u>

Кафедра, що викладає

Філології та мовної комунікації

Сторінка курсу в СДО НТУ «ДП»:

<https://do.nmu.org.ua/course/view.php?id=4093>

Консультації: за окремим розкладом, погодженим зі здобувачами вищої світи

Онлайн-консультації: Microsoft Teams – група «035-21-1»

Викладач:

Ромас Людмила Миколаївна

Доцент, канд. філол. наук, доцент кафедри
філології та мовної комунікації

Персональна сторінка

E-mail: Romas.L.M.@nmu.one

1. Анотація курсу

Курс розглядає літературознавство як науку про художню літературу, її походження, суть, розвиток і завдання. Основні й допоміжні літературознавчі дисципліни, зв'язки з іншими гуманітарними дисциплінами. Поняття художнього образу. Поняття єдності форми і змісту та їх складники. Поняття літературного роду (епос, лірика, драма): епос як літературний рід, його жанри; поняття драми як літературного роду, жанри драматичного мистецтва (трагедія, комедія, драма, трагікомедія, трагіфарс, мелодрама, інтермедія, водевіль, буфонада); лірику як літературний рід, її види. Поняття міжродових утворень (ліро-епос, ліро-драма, епічна драма). Способи вираження авторської свідомості в ліриці. Основні поняття віршознавства: стопа, строфа, рима, римування, ритм, метр, клаузула, цезура. Системи віршування: тонічна, силабічна, силабо-тонічна, античне віршування. Метричне віршування. Поняття вільного вірша, верлібру, білого вірша, акцентного вірша, тактовика, дольника, гекзаметра, олександрійського вірша. Сталі строфічні форми. Розміри, Види римування та види рими.

2. Мета і завдання курсу

Ознайомити студентів із основними проблемами літературознавчої науки, навчити правильно використовувати основний понятійний апарат, розвинути до належного професійно-літературознавчого рівня розуміння законів розвитку літературно-художнього процесу і його сутнісних особливостей, продемонструвати міждисциплінарні зв'язки з іншими гуманітарними дисциплінами.

Під час навчання сформувані у студентів розуміння літературного процесу, усвідомлення періодів розвитку світового літературознавства, виробити навички аналізу художнього тексту.

3. Результати навчання

Поглибити уміння та навички аналізу художніх творів різних жанрових форм, збагатити методичний фонд засобів та прийомів розгляду текстів. Самостійно здобувати і систематизувати знання з різних тем.

Аналізувати поетику літературно-художнього твору; застосовувати набуті знання під час вивчення історико-літературних дисциплін.

Знати літературознавчий інструментарій, уміти визначати художню своєрідність творів, користуючись системою основних понять і термінів літературознавства.

Володіти основними методами літературознавчого аналізу й інтерпретації різних типів і видів текстів;

Самостійно створювати методику дослідження конкретного питання під час аналізу літературно-художнього твору.

Уміло користуватися довідковими джерелами, зокрема, Інтернетом, літературними енциклопедіями та словниками літературознавчих термінів.

Володіти знаннями для розмежування творчих методів та знаннями щодо періодизації світового та українського літературознавства.

4. Структура курсу

Лекції

Лекція: 1. Літературознавство як наука. Предмет, завдання, значення курсу. Основні та допоміжні літературознавчі дисципліни. Зв'язок літературознавства з іншими гуманітарними дисциплінами

Лекція: 2. Література як вид мистецтва. Специфіка літератури як виду мистецтва. Література серед інших видів мистецтва. Слово – першоелемент літератури. Функції літератури. Література як сукупність писаних і друкованих творів. Розмежування літератури за змістом.

Лекція: 3. Формо-змістова єдність літературно-художнього твору. Зміст літературно-художнього твору. Поняття єдності змісту та форми літературно-художнього твору. Чинники змісту ЛХТ. Поняття фабули, тематики, проблематики, пафосу, ідеї. Зв'язок фабули і сюжету. Складники форми ЛХТ. Поняття сюжету, композиції та художньої мови.

Лекція: 4. Композиція ЛХТ. Основні функції композиції. Загальні ознаки композиційної побудови літературно-художнього твору. Зв'язок сюжету з композицією. Елементи сюжету і сюжетні елементи композиції (експозиція, зав'язка, розвиток дії, кульмінація, розв'язка). Позасюжетні композиційні елементи. Просторово-часова організація твору (хронотоп).

Лекція: 5. Художня мова. Мова – першоелемент літератури. Мова літературна і мова народна. Літературна мова і мова художньої літератури. Мова прозова й віршована. Мова художнього твору і мова персонажів. Принципи характеристики словесного образу суб'єкта мовлення на основі його мовної партії. Пряме й непряме значення слова. Поняття підтексту. Тропи. Ритм прози. Темпоритм.

Лекція: 6. Поняття поетики в сучасному літературознавстві. Поетика як наука. Поетика як письменницька майстерність.

Лекція: 7. Літературні роди. Епос. Поняття літературного роду (епос, лірика, драма) та емоційної тональності. Епос як літературний рід. Епос прозовий і віршований. Історія виникнення літературних родів та їх функціонування. Мала, середня та велика форми епосу.

Лекція: 8. Жанри епосу. Оповідь. Розповідь. Типи оповідачів і типи реципієнтів. Способи вираження авторської свідомості в епосі.

Лекція: 9. Поняття драми як літературного роду. Жанрове розмаїття драматичного мистецтва. Виникнення і розвиток драми як роду літератури. Типи конфліктів. Родові ознаки драми. Реалістична, інтелектуальна драма та драма абсурду. Способи вираження авторської свідомості в драмі.

Лекція: 10. Лірика як літературний рід. Види лірики. Історія виникнення роду. Поняття міжродових утворень (ліро-епос, ліро-драма, епічна драма). Способи вираження авторської свідомості в ліриці. Ідейно-тематичний поділ лірики.

Лекція: 11. Літературні жанри. Поняття літературного жанру. Виникнення та функціонування терміну «жанр». Поняття «жанр» у світовому літературознавстві та українському. Жанри епосу. Жанри драматичного мистецтва. Міжжанрові утворення

Лекція: 12. Основні поняття віршознавства. Системи віршування: тонічна, силабічна, силаботонічна, античне віршування. Метричне віршування. Сталі строфічні форми. Розміри: двоскладові, трискладові, чотирискладові

Лекція: 13. Римування (перехресне, суміжне, кільцеве). Види рими (чоловіча, жіноча). Поняття темпоритму, ритмомелодики. Емоційний темпоритм. Тропи.

Лекція: 14. Наукові школи, напрями. Від Ренесансу до Сюрреалізму.

Лекція: 15. Методи дослідження художньої літератури. Бібліографічний, філологічний, рецептивна естетика, структуралізм, постколоніальна критика.

Практичні заняття

Практичне заняття: 1. Література як мистецтво слова та літературознавство як наука, яка вивчає літературу. Мистецтво як людська діяльність. Засоби творення мистецтва. Специфіка літератури як виду мистецтва. Література та інші види мистецтва (живопис, музика, театр, кіно) (порівняльна характеристика).

Практичне заняття: 2. Форма і зміст ЛХТ. Літературно-художній твір як єдине ціле. Зміст і форма як основні категорії мікропоетики ЛХТ. Складники змісту ЛХТ. Поняття фабули,

тематики, проблематики, пафосу, ідеї. Складники форми ЛХТ. Поняття сюжету, художньої мови та композиції.

Практичне заняття: 3. Поетика ЛХТ.

Проблеми еволюції поетики як науки. Багатозначність терміну. Проблема періодизації.

Сучасна українська поетика.

Практичне заняття: 4. Поняття «жанр» у світовому та українському літературознавстві. Жанри лірики, епосу та драми. Міжжанрові утворення.

Практичне заняття: 5. Наукові школи, напрями. Методи дослідження художньої літератури.

5. Технічне обладнання та програмне забезпечення

Технічні засоби навчання:

Персональні комп'ютери;

Дистанційна платформа MOODLE.

6. Система оцінювання та вимоги

6.1. Навчальні досягнення здобувачів вищої освіти за результатами вивчення курсу оцінюватимуться за шкалою, що наведена нижче:

Рейтингова шкала	Інституційна шкала
90 – 100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

6.2. Здобувачі вищої освіти можуть отримати **підсумкову оцінку** з навчальної дисципліни на підставі поточного оцінювання знань за умови, якщо набрана кількість балів з поточного опитування та самостійної роботи складатиме не менше 60 балів.

Максимальне оцінювання:

Теоретична частина	Практична частина		**Бонус	Разом
	*Відповіді на практичних заняттях	Контрольна тестова робота		
30	40	25	5	100

* При несвоєчасному складанні тем практичних занять максимальна оцінка знижується на 2 бали.

** Бонусні бали нараховуються за регулярне відвідування занять (не більше двох пропусків без поважних причин за всіма видами занять) та наявність конспекту лекцій.

Теоретична частина оцінюється за результатами написання комплексної контрольної роботи, яка містить 3 питання та передбачає розгорнуті відповіді на них.

Практична частина оцінюється за результатами відповідей на практичних заняттях та результатами комплексної контрольної тестової роботи, яка містить 20 запитань та передбачає розгорнуту відповідь на одне питання.

Для підвищення оцінки (якщо було більш ніж 2 пропуски занять) **на 5 балів** здобувач вищої освіти може виконати та захистити презентацію з будь-якої теми лекцій з дисципліни «Вступ до літературознавства», або обрати тему самостійно (після попереднього узгодження з

викладачем).

Якщо студент не отримує позитивну оцінку за поточними заняттями, він має підготуватися до іспиту за списком питань, розміщених на платформі MOODLE.

До іспиту студент готується за списком питань, розміщених на платформі MOODLE.

Екзаменаційний білет складається з двох теоретичних питань, на які треба дати розгорнуті відповіді, та виконання одного практичного завдання.

6.3. Критерії оцінювання теоретичної частини

3 питання по 10 балів з розгорнутими відповідями на них.

10 – максимальна кількість балів, нараховується за правильну, повну (наведено приклади) та конкретну відповідь (еталонну) на запропоноване питання.

8 балів - відповідь правильна, наведено приклади, але забагато інформації, яка опосередковано відповідає суті питання;

6 балів - відповідь правильна, але забагато інформації, яка не відповідає суті питання;

4 бали – зміст відповіді має стосунок до предмету запитання, проте не відповідає еталону, містить суттєві граматичні та орфографічні помилки, які ускладнюють розуміння тексту або викривляють зміст повідомлення;

2 бали – наявність текстової відповіді, яка не відповідає еталону, та/або не має стосунку до предмету запитання, містить суттєві граматичні та орфографічні помилки, які ускладнюють розуміння тексту або викривляють зміст повідомлення;

0 балів – відповідь невірна.

6.4. Критерії оцінювання практичної частини

Відповіді на практичних заняттях.

Максимальна кількість балів – **40**, де кожне практичне заняття оцінюється балом **8**.

Контрольна тестова робота.

20 тестових завдань з чотирма варіантами відповідей, кожна правильна відповідь оцінюється **1 балом**. Розгорнута відповідь оцінюється **5 балами (разом 25 балів)**.

Також студент може отримати 5 балів бонусів за систематичне відвідування занять та активну участь в обговоренні питань, що входять до планів практичних занять.

7. Політика курсу

7.1. Політика щодо академічної доброчесності

Академічна доброчесність здобувачів вищої освіти є важливою умовою для опанування результатами навчання за дисципліною і отримання задовільної оцінки з поточного та підсумкового контролів. Академічна доброчесність базується на засудженні практик списування (виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання), плагіату (відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства), фабрикації (вигадування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі). Політика щодо академічної доброчесності регламентується положенням «Положення про систему запобігання та виявлення плагіату у Національному технічному університеті «Дніпровська політехніка». <https://inlnk.ru/xvgyx>

У разі порушення здобувачем вищої освіти академічної доброчесності (списування, плагіат, фабрикація), робота оцінюється незадовільно та має бути виконана повторно. При цьому викладач залишає за собою право змінити тему завдання.

7.2. Комунікаційна політика

Здобувачі вищої освіти повинні мати активовану університетську пошту.

Усі письмові запитання до викладачів стосовно курсу мають надсилатися на університетську електронну пошту.

7.3. Політика щодо перескладання

Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

7.4 Політика щодо оскарження оцінювання

Якщо здобувач вищої освіти не згоден з оцінюванням його знань він може опротестувати виставлену викладачем оцінку у встановленому порядку.

7.5. Відвідування занять

Для здобувачів вищої освіти денної форми відвідування занять є обов'язковим. Поважними причинами для неявки на заняття є хвороба, участь в університетських заходах, академічна мобільність, які необхідно підтверджувати документами. Про відсутність на занятті та причини відсутності здобувач вищої освіти має повідомити викладача або особисто, або через старосту і завчасно.

За об'єктивних причин (наприклад, міжнародна мобільність) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням з керівником курсу.

7. Рекомендовані джерела інформації

8.1 Базові

1. Білоус П.В. Вступ до літературознавства. Київ : ВЦ «Академія», 2011. 334 с.
2. Галич О. А. Загальне літературознавство. Рівне : Вид-во РГУ, 1997. 542 с.
3. Моклиця М. Основи літературознавства. Тернопіль : Підручники і посібники, 2002. 426 с.
4. Наєнко М.К. Історія українського літературознавства. Київ : Академія, 2001. 360 с.
5. Ромас Л.М. Навчально-методичний посібник до вивчення курсу «Вступ до літературознавства» для студентів спеціальності 035.01 Філологія (Українська мова та література). Дніпро : Ліра, 2020. 36 с.
6. Ткаченко А. Мистецтво слова. Вступ до літературознавства. Київ : Правда Ярославичів, 1998. 448 с.
7. Ференц Н.С. Основи літературознавства. Київ : Знання, 2011. 432 с.
8. Фролова К.П. Цікаве літературознавство. Київ : Освіта, 1991. 190 с.

8.2 Додаткові

1. Безпечний І. Теорія літератури. Київ : Просвіта, 2009. 388 с.
2. Будний В. Порівняльне літературознавство. Київ : ВД «Києво-Могилянська акад.», 2008. 430 с.
3. Галич О., Назарець В., Васильєв Є. Теорія літератури. Київ : Либідь, 2001. 534 с.

4. Державин В. Національна література як мистецтво (Мистецька мета і метода національної літератури). Івано-Франківськ : Плай, 2005. С. 28–40.
5. Зборовська Н. Психоаналіз і літературознавство. Київ : Академвидав, 2003. 392 с.
6. Літературознавчий словник-довідник / Р. Т. Гром'як, Ю.І. Ковалів та ін. Київ : ВЦ «Академія», 2007. 752 с.
7. Наєнко М. К. Інтим письменницької праці. Київ : Пед. Преса, 2003. 280 с.
8. Кочуровський І. Метрика. Київ : Знання, 1994. 118 с.
9. Кочуровський І. Строфіка. Київ : Знання, 1994. 124 с.
10. Кочуровський І. Фоніка. Київ : Знання, 1994. 128 с.
11. Мних Л. Вступ до літературознавства. Дрогобич : Вимір, 2003. 180 с.
12. Павличко С. Теорія літератури. Київ : Основи, 2002. 426 с.
13. Пахаренко В. Основи теорії літератури. Київ : Генеза, 2009, 296 с.
14. Пахаренко В. Українська поезика. Черкаси : «Відлуння Плюс», 2009. 416 с.
15. Семенюк Г.Ф. Версифікація: теорія і практика віршування. Київ : ВГЦ «Київський університет», 2008. 304 с.

РЕСУРСИ

1. Дніпровська міська бібліотека <http://www.library.dp.ua/>
2. Науково-технічна бібліотека НТУ «Дніпровська політехніка» <http://lib.nmu.org.ua/>
<http://lib.nmu.org.ua/> <http://metod.kart.edu.ua/>
3. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського – Режим доступу:
<http://www.nbuv.gov.ua/>